

Budapestre vonatkozó újságcikk

Oszályozás

027.2

Szerző: *Pásetor Mikály*

riely

Cím: *A Károlyi-familia könyvei*

Idő

1937

Forrás: *Magyar Hírlap*

Személy

Bp.

1937. VI. 27.

(Idő) (Köt. v. füz.) (Old.)

Zsigmondnak párisi műhelyben készült bu-
torait, hogy aztán visszaajándékozza a re-
gényírónak.

szekesővállást, sem hagyományt, sem te-
simélt.

A Károlyi-familia könyvei

Két hete, hogy a Postatakarékpénztár ár-
verési csarnokában kalapács alá került a
gróf Károlyi-család könyvtára. Régi auto-
rok, tudósok és költők, híres politikusok és
híres utazók maroquinba kötött, francia és
angol ízlés szerint bordázott, cifrázott és ara-
nyozott, remekbekészült könyvek kiállítása
volt ez az aukció. Aki szereti a szépruhájú
könyveket: itt kigyönyörködhetette magát, mi-
előtt a bibliophilek, ritkaság-gyűjtők, könyv-
tárak és könyvkereskedők szétszedték és szét-
hurcolták ezt a pompás gyűjteményt.

A könyvnek megvan a maga élete, sorsa,
regénye és végzete, épúgy mint annak, aki
megvásárolja, hogy elolvassa, vagy hogy szép
ruhába öltöztesse, gyönyörködjék benne és
otthonát díszítse vele. Ezek a pompás köny-
vek, melyeket a postatakarék aukciócsarno-
kában most elérvereztek, egykor a Károlyi
grófokéi voltak, a magyar főúri családok
egyik legérdekesebb múltú familiájáé, mely-
nek története olykor bejátszott a magyar
nemzet történetébe. Az ő: *Károlyi Sándor*
kuruc generális, a szatmári béke nyélbeütője.
Mammut-vagyon szerzője és korának egyik
legpratikusabb-, legvilágosabbeszű magyarja.
Mindössze nyolc esztendővel élte túl az „öreg
fejedelmet”. Ő nem gyűjti a könyvet és, bár
birtokán nyomdát állít: nem gyűjti Ferenc

fia sem, ki gróf Csáky Minay emigrált kuruc
tábornok lányát veszi feleségül. De nem
gyűjti a könyvet unokája sem, kinek a mesés
gazdagságú pék-zseni unokája: *Harruckern*
Josefa bárónő lesz a felesége. Csak a déd-
unoka fia: *Károlyi György* gróf az, aki iga-
zán szereti a könyvet és nem csupán csak a
kötéseiért szereti. *Károlyi György* az első bib-
liophil a familiában és hogy azzá lett, abban
alighanem része van annak is, hogy *Széchenyi*
István a barátja; de talán még nagyobb része
van, hogy a szépséges *Zichy Karolina* a fele-
sége. *Károlyi György* gróf a maga korának
legnemesebb hazafiai közé tartozott, —
mondja róla egyik életrajzírója. A Magyar
Tudományos Akadémia egyik legnagyobb
alapítója, a Nemzeti Színház megmentője;
irodalom, művészet, társadalmi mozgalmak
bőkezű pártfogója. Igazi nagyúr. Mindenütt
ottvan, de mindenütt csak a második sorban.
Nem termett vezérnek. Kényelmes hozzá.
Nem lobbanékony, mint barátja: *Széchenyi*
István, vagy a sógora: gróf *Batthyány Lajos*.
Lelke mélyéig konzervatív. Baráti környeze-
tének hatása alatt ugyan néha-néha ő is bele-
sodródik a 30-as, 40-es évek reformpolitikai
áradatába, de kellő pillanatban meg tud ál-
lani. Ami temperamentumban hiányzik belőle,
az fölös mértékben megvan a feleségében,
kit *Petőfi Sándor* egyik költeményében éne-
kel meg és aki árverésen vásárolja meg a
40-es évek divatos regényírójának: *Kathy*

A sógora, *Batthyány Lajos* a politikai ide-
álja *Zichy Karolina* grófnőnek, kiről emlék-
írataiban pompás portrét fest unokája: *Ká-
rolyi Mihály*. A két *Zichy-nővér*, *Antonia* és
Karolin — beszél *Károlyi Mihály* — fiatal-
korában híres szépség volt. *Antonia*, aki gróf
Batthyány Lajos felesége lett a hidegebb, a
klasszikusabb. Viszont *Károlyi György* fele-
sége az élénkebb, szeszélyesebb szépség volt
kettőjük közül.

— Teljes elevenséggel áll előttem nem
nagyon magas, de kissé szikár termetével, fi-
nom teint-jével, rövidlátása ellenére kifeje-
zesteli szemével, — írja *Károlyi Mihály*. —
Különösen szép keze és lába volt. Bandede-
kat hordott à la Winterhalter s egy kissé
Eugénia császárnőre hasonlított. Sokáig élt
Párisban s mindvégig maradt megjelenésé-
ben valami párisias. Ha megkértük, néha kis
Biedermeier-dalokat játszott nekünk zongorán.
Többre már nem futotta készségéből, holott
Párisban leánykorában *Chopin* volt mestere.
Lorgnont használt és azon át igen szúrósan
tudott nézni az emberre. Mindnyájan tudtuk,
hogy *Károlyi Gábor* a kedvenc fiú, aki Pá-
risban messzaliánszot kötött; atya kitagadta
az örökségből, testvérei sem szépen bántak
vele; haragban élt az egész családdal. De *Ká-
rolyi Gábor* függetlenségi képviselő volt s a
pártban a szélsőbal irányzatot támogatta.
Nagyanyám forradalmi szabadgondolkodása
öbenné maró szarkazmussá keseredett, mely

Mondják — írja *Károlyi Mihály* —
hogy nagyanyám *Batthyány Lajos*ba, ebbe a
tündöklő megjelenésű férjébe, ebbe a man-
geur des coeurs-be szerelmes volt. Ennek az
asszonynak hatalmas seb volt a szívében, az
élesztette egy életen át a gyűlöletét. Gróf
*Batthyány Lajos*t, sógorát, a forradalom első
miniszterelnökét gyászolta.

Gróf *Károlyi György*, ki egykor volt az Új-
épület foglya is, az idők folyamán „fátyolt
borított” a multakra és koronaőr, majd fő-
udvarmester és Ófelsége valóságos belső titkos
tanácsosa lett; felesége azonban sohasem
tudta elfelejteni, hogy gróf *Batthyány Lajos*t
kivégezték.

Ez az ellentétes gondolkodású pár-ember
kezdte gyűjtögetni a gróf *Károlyi*-familia
könyvtárát. Fiuk, gróf *Károlyi Gyula* foly-
tatta a gyűjtést. Mik voltak ebben a hitbizo-
mányi bibliotékában?! Klasszikusok, filozó-
fusok, természettudósok és kiváló utazók
művei. Szépen volt képviselve az angol és
különösen a francia szépirodalom is. *Victor*
Hugo, *Prosper Mérimée*; *Balzac*, *Eugene Sue*,
Lytton E. Bulwer, *Walter Scott*, meg más
divatos regényírók könyvei is mind megvol-
tak. Annál szegényesebb a könyvtárban a
magyar szépirodalom.

Sokat utazott gróf Károlyi György. Egyiptomról, melyet személyesen bejárt, néhány ritka, drága képmunkát hozott haza, de ugyanúgy megszerzett néhány drága képmunkát, mely Amerikáról, Braziliáról, Indiáról, Arábiáról, Ázsiáról szól. Amerikában Indiában és Arábiában ugyan sosem járt a gróf, de szeretett volna. Érdekeltek a filozófiai és teológiai könyvek is. Mivel pedig a XIX. század első felében szinte a *bon-ton* hoz tartozott az ókori klasszikusok gyűjtése megszerezte a london Panckoucke gyönyörű latin sorozatát 187 kötetben, gyönyörű angol kötetben. De volt egy londoni teljesen részben metszett Horatiusa 1733-ból, bámulatosar szép kötésben. Ugyancsak klasszikus kötésben díszelgett a könyvtárban Virgilius, Juvenalis, Ovidius, mind csupa ritkaság és csupa remekbe készült kötés. Ugyancsak könyvraritásai közé tartozott Petrarca és Tasso; Moliere és Racine; Pope és Swift. Egyik szebb, mint a másik. Aztán voltak gyönyörűen bekötött vadászati könyvei. De metszetek is voltak a könyvtárban és volt rengeteg karrikatúra és arcképalbum. Meg volt a könyvtárban a „Hitel“ meg a „Világ“ Széchenyi ajánlásával. „Világ“ című kötetére ezt írta: „Károlyi Györgynek, kitől sokat vár a haza az emberiség. Széchenyi István.“

Most száz éve a telet Párisban töltötték Károlyiék. Esztendő házasok voltak — s úgy látszik — ez a párisi út volt a nászútjuk. Akkoriban vásárolták össze az egyetemutcai palotában szükséges selyemszöveteket és bútorokat. A grófnő egyuttal egy sereg friss párisi regényt is hozott haza az útról. Vigjék jártak akkoriban Párisban. Az 1830 júliusában kitört forradalom óta Lajos Fülöp volt a király. Mindenki börcézett. Maga a király is. De tözsdéztek a miniszterek, a megvásárolt képviselők, a lekenyerezett szenátorok, a megfizetett bírók, a kitarított katonák és az volt a jelszavuk, hogy *enrichissez-vous*. Gazdagodjatok meg! És a megesalt nép megint mozgolódni kezdett. A párisi nép megint Berenger halhatatlan sanzonjait énekelte és később megcsendültek Lamartine szabadságdalai. Egy sereg friss regény között — úgy látszik — a grófnő hozta magával Berenger ötkötetes *Oeuvres*-jét, meg a *Les soirées Provençales*-ját, egy másik párisi látogatás alkalmával pedig Lamartine könyveit. Mert Károlyi Györgyeknek tetszettek Berenger sanzonjai és szívesen olvasták Alphonse Lamartinet; de a legérdekesebb mégis csak az, hogy Károlyi Györgyöt, meg a fiát Gyula grófot, ezt a két konzervatív politikust különösképen mennyire érdekelték a — forradalmak. Hiszen nem hiányzott az ő könyvtárukból Katona István *Historia Critica*-ja és Fejér György *Codex Diplomaticus*-sa sem. Megvolt a többi között Rabelais *Oeuvres*-jének egy 1558-ból való remek lyoni kiadása és még sok egyéb könyvritkaság. De ennél sokkalta érdekesebb, hogy a francia forradalom egész irodalma gondosan összegyűjtve

szintén megtalálható a konzervatív gondolkodású Károlyiak könyvtárában. A reprodukciókról ismert híres album: a „Collection compléte de soicaute portraits des personages dan la revolution“, meg a *Boucher-Roux* francia forradalomja, a *Mignet* munkája; M. *Petit* műve az 1830-iki forradalomról, a *Garnier*-jé az 1848-ikról. *Toreno* gróf könyve

De la revolution d'Espagne, — hogy csak néhányat említsek. Jelentős és jelentéktelen röpiratok.

Vajjon hova került ez a sok pompás kötetű könyv? Ki gyönyörködik most bennük? Ki okul-tanul belőlük és ki olvassa most a régi forradalmak történetét?!

Pásztor Mihály